

ПРИНЦИПИ ЛІБЕРАЛЬНОЇ ДЕМОКРАТІЇ, ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. З початком кожного року Україна продовжує боротися із тяжкою як економічною, так і соціальною ситуацією. Військові дії на Сході країни, анексування колосальних територій, і ще багато різних факторів зумовили припшвидження роботи не тільки органів державної влади, а й пробудили українське громадянське суспільство.

Звісно, є люди, які цією не стабільною ситуацією користуються із власних корисливих цілей, адже такі важливі принципи ліберальної демократії як забезпечення належної правової бази, захист приватної власності та ще ряд принципів де-юре є, але де-факто не забезпечуються належним чином.

Проблема встановлення принципів ліберальної демократії в Україні стає досить гостро, адже такий хід справ точно не сподобається великим олігархічним групам, що здійснюють владу в Україні, і це може призвести до плачевних наслідків.

Принципи ліберальної демократії зачіпають усі верстви населення, і у випадку встановлення таких норм працювати із врахування закону прийдеться усім. Корупція у вигляді незначних подачок від населення, яке ж по-факту годувало і вкорінює ще більше її, буде скасована, і суспільне життя стане на правові рейки.

Мета. Проаналізувати можливість реалізації ліберальної демократії в Україні.

Для досягнення мети ми ставимо таке коло **завдань**:

- ознайомитися із принципами ліберальної демократії;
- дослідити всі аспекти ліберальної демократії;
- зробити висновки щодо можливості реалізації повною мірою ліберальної демократії на теренах України;

Вислід матеріалу. Ліберальна демократія - це форма правління, при якій влада уряду обмежена правом, і громадяни мають свободу створення асоціацій для обрання свого представника на посаду у вільних виборах через визначені періоди часу.

До середини 19-го століття демократія і лібералізм знаходилися в деякій віддаленості один від одного. Для течії лібералізму була характерна схема «людина-власник», і розумілося під цим, що лише власники можуть якісно керувати країною. Демократія навпаки, як ми знаємо, означає процес формування влади на основі більшості, тобто самого народу.

Ключовим моментом, що змінив ці протиріччя є робота Алексіса де Токвіля «Демократія в Америці» (1835 р.), в якій він показав можливість суспільства, де особиста свобода і приватна власність співіснують з демократією. На думку Токвіля, ключем до успіху такої моделі, яка отримала назву «ліберальна демократія», є рівність можливостей, а найбільш серйозну загрозу для неї представляє уповільнене втручання держави в особі уряду в економіку і нехтування державним урядом громадянських свобод.

Згідно із провідними концепціями ліберальної демократії, для виникнення ліберальної демократії необхідне дотримання ряду умов. До таких умов відносяться: розвинена система правосуддя, законодавчий захист приватної власності, наявність широкого середнього класу та сильне громадянське суспільство.

Ліберальна демократія на перший план ставить громадянську свободу, тобто повну незалежність особистого життя індивіда від політичної влади. Це права на: недоторканість особи, свободу совісті, слова, зборів, друку, місця проживання, заняття, господарської діяльності, приватної власності та ін.

Ядром свободи є особисті права. Політична свобода виступає як засіб забезпечення громадянської свободи. Влада, що порушує громадянську свободу, стає тиранією і знижує правомірність свого існування. Звідси маємо висновок – політична влада не повинна бути абсолютною, незалежно від того, хто її здійснює – монарх чи народ.

Лібералізм демократії означає свободу особи, визнану і гарантовану державою. Громадські сили можуть діяти тільки згідно з законом, перед яким усі рівні. Це так зване «правління через закони, а не через людей». Передбачається юридичний контроль за виконанням законів.

Різні діячі у сфері політики мали свої думки на рахунок ліберальної демократії. Лібералізм детермінує межі влади та функції держави. Демократія першочергового значення надає проблемі розподілу влади. Другою засадою ліберальної демократії є принцип згоди і громадянського консенсусу. В його основі лежить ідея «суспільного договору». Люди, вважаючи Б. Спінозу, свідомо поступаються частиною своєї природної свободи і згоджуються підкоритися верховній владі і сукупній могутності всіх, яка незмінно перевищує силу кожної окремо взятої людини. Дж. Локк підкреслював, що добровільна політична спільність людей покликана надійно забезпечити природні права, рівність і свободу, захист особи та її власності. Більше того, як підкреслював Ж.-Ж. Руссо, згода людей – основа всякої законної влади. Відображенням цього є суспільний договір: кожна людина віддає свою особу під вище керівництво загальної волі і тим самим стає її учасником. Уся влада переходить до суверена, утвореного учасниками згоди. Отже, суверенітет належить народові. Якщо природна свобода обмежена силою окремого індивіда, то громадянська свобода, яка виникає на ґрунті суспільного договору, обмежена загальною волею суверена. Люди стають рівними в силу права і згоди. Із двох попередніх принципів випливала вимога здійснення поділу влади. Ш. Монтеск'є писав, що політична свобода може бути виявлена лише там, де немає зловживання владою.

Отже, сьогодні Україна є демократичною державою, але із авторитарними залишками, що не дають повноцінно розвиватися. Зараз ми на шляху, який означає не просто розбудову демократичної політичної системи, а докорінне переосмислення всього попереднього політичного та соціально-економічного розвитку. За таких умов комплексна оцінка процесу демократизації в Україні, стану та перебігу внутрішніх перехідних процесів її політичної системи, а також перспектив становлення ліберальної демократії постає як одне з найважливіших завдань вітчизняної політичної науки.

Окрім конституційно проголошеного курсу на побудову демократичної правової держави та громадянського суспільства, значний вплив на політичний процес в Україні здійснюють внутрішні, специфічні закономірності розвитку суспільного організму, які подекуди не збігаються з нормативним курсом. Характерною рисою розвитку ліберально-демократичних тенденцій в Україні стало те, що суб'єкти політичного процесу все більше вдаються до легальних методів політичної боротьби.

Парадокс України полягає в тому, що, незважаючи на певне неприйняття лібералізму на офіційному рівні та рівні суспільної свідомості, він існує на рівні повсякденної практики. Українцям вже на ментальному рівні притаманні риси індивідуалізму, волелюбності, неприйняття авторитарного начала, які є базовими для всього ліберального дискурсу. Можна сказати, що українці вижили завдяки ліберально-демократичним практикам, не усвідомлюючи, що ці практики означаються як ліберальні.

Політична культура України характеризується органічним поєднанням двох культурних традицій – «західної» (соціально-політичної) та «східної» (християнсько-духовної). Якщо на формування української духовності вирішальний вплив справила «східна» (візантійсько-православна) традиція, то «західна» традиція стала домінуючою в соціально-політичній сфері, що споріднює її з принципами європейського політичного розвитку. В українській культурі, на відміну від російської, спостерігалася неприйняття «східних» візантійських традицій на суспільно-політичному рівні (ідеї самодержавного деспотизму, експансіонізму, обмеження індивідуальної свободи тощо).

Відповідно, ми вважаємо, що «українське диво» трапиться тоді, коли ліберально-демократичні практики повсякденного рівня втіляться в інституціональних практиках держави, у законах та загальноприйнятих правилах.

Однією з найважливіших економічних передумов ліберальної демократії в Україні є відносно високий рівень індустріального та економічного розвитку в цілому. Втім, економіка України характеризується не повною системою функціонування ринкової економіки, а лише переходом до неї.

Ліберальна модель економічного розвитку сьогодні є найбільш оптимальною для української дійсності. Потрібно провести аналіз ринкової економіки – базового інституту ліберальної демократії – в контексті суспільно-політичних тенденцій, які визначатимуть найближче майбутнє України. Базуючись на теоретичних засадах економічного лібералізму та виходячи з оцінки сучасного стану української економіки, ми пропонуємо відповідні шляхи реалізації принципів ліберальної економічної політики, що орієнтовані на досягнення еволюційного зростання та підвищення ефективності використання людських, матеріальних і природних ресурсів, а саме: закупка якісної техніки, адже Україна є аграрно-індустріальною державою, яка досі користується досить застарілою технікою, потрібно провести економічні реформи для того, щоб покращити функціонування вже існуючої системи, або ж змінити систему взагалом, що є дуже важко, також, потрібно зменшити вплив олігархічних груп на великий бізнес, і не дозволити вести бізнес в таких великих промислових галузях, як видобувна, а саме видобування вугілля та інших корисних копалин, що є у великих кількостях на теренах України.

Висновки. Досвід зарубіжних партнерів показує, що ліберальна демократія як лад є досить життєздатною та продуктивною для країни, що захоче взяти курс на розширення людських прав та свобод, зміни правової сфери, приватної власності. В Україні є весь потенціал аби розпочати ці зміни, що в будь-якому випадку не зроблять гірше, розуміючи досвід країн, що вже пройшли етап становлення ліберальної демократії та пожинають плоди вже сьогодні.

Література

1. Головка І. В. Стан та перспективи формування ліберальної демократії в Україні / І. В. Головка // Гілея : науковий вісник. Збірник наукових праць. – К. : Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 27. – 420 с. – С. 367–375.
2. Головка І.В. Ліберальна демократія: умови формування та специфіка становлення / І. В. Головка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
3. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
4. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>
5. Ліберальна демократія як основа правової держави [Електронний ресурс]//TextReferat 2005-2018 -. – Режим доступу: <http://ua.textreferat.com/referat-11751-3.html>, вільний. – Загл. з екрану. (03.12.2018)